

Роман Ковівчак

Коли людина чує про служіння священника чи монаха, то зазвичай перед нею постає образ храму та богослужінь. Проте цим праця духовних осіб не обмежується. Історія знає чимало прикладів різних монаших чинів, священничих рухів та організацій, духовенство яких було тісно залучене не лише до богослужбової сфери, але й до різних форм праці, в тому числі й фізичної. Таким чином праця ставала формою душпастирства, елементом духовного вдосконалення.

Насамперед варто звернути увагу на слова св. Бенедикта Нурсійського: «Ora et labora», що в перекладі означає «Молися і працюй». Цей вислів є основним для монахів. Під ним слід розуміти, що монах має трудитися в Бозі, для Нього та з Його підтримкою. Та не лише монах, а й кожна людина. В уставі бенедектинців вказано, що їхнє життя має бути організоване навколо 2 видів праці. Перша – це спільна молитва, а друга – це ручна праця, якою потрібно займатися у вільний від молитви час. Бенедикт підніс працю з рангу рабського до заняття людської гідності, солідарності людей та взаємопожертви. День в бенедектинців був поділений на 3 частини: 8 годин займала молитва, 8 - праця, а решту 8 годин відпочинок. Завдяки праці цих монахів ми маємо розвинену європейську цивілізацію. Вони навчилися обробляти землю, оволоділи садівництвом, скотарством та виноградарством, освоїли лікарські властивості трав і т.д. Цими знаннями бенедектинці ділилися з іншими людьми, тим самим допомагаючи їм покращити своє життя. Також монахи працювали над переписом книг і саме завдяки цьому до нас дійшли твори античності. Існує думка, що великі міста Європи формувалися навколо монастирів.

Багато установ щодо монашого життя святий Бенедикт запозичив у св.Василія Великого. Його правила були зразковими для багатьох монаших спільнот. Святий Василій завдяки своїй праведності зібрав навколо себе багато монахів. Біля Кесарії він побудував місто для потребуючих, яке обслуговували монахи й сам Василій. В цьому містечку були готелі для подорожніх і прочан, а також притулки для старців та сиріт. Існувала й лікарня, де бралися лікувати навіть прокажених, хоч це було небезпечно для здоров'я. Були там стайні й клуні. У місті процвітали різного роду ремесла. Там же ж були ремісничі й мистецькі школи, призначені для сиріт. На честь засновника це місто народ назвав

Василіадою.

У ІХ столітті жив монах, якого народ назвав «другим Василієм». Його ім'я св. Теодор Студит. Він мав багато спільного зі св. Василієм. Монаший устав св. Теодора - це точне виконання правил Василія в щоденному житті. На думку св. Теодора, праця є обов'язком людини, яку на неї поклав Творець в момент сотворення. Господь дав їм заповідь: «Будьте плідні й множтеся і наповняйте землю та підпорядкуйте її собі» (Бт. 1, 28). Праця монаха є літургійним актом і стоїть нарівні з молитвою та аскезою. Варто згадати, що під час праці зазвичай монахи промовляли молитви. Кожен монах працював на благо всієї братії. Св. Теодор Студит твердив, що праця є важливою складовою щоденного життя монаха-студита. Він настановляв, що кожен має пам'ятати про те, що свою працю приносить Богові. Її сприймали, як служіння і засіб самовідречення та любові. Кожна діяльність чи обов'язок були посвяченими Богові. Праця поділялася на три групи: ремісничу, рільничу та спільну працю, яка охоплювала діяльність, необхідну для щоденного існування монастиря. З відомостей про особливості функціонування цього монастиря, які до нас дійшли, можна дійти висновку, що монахи займалися тими ж професіями, що й світські люди.

Теперішні монахи-студити продовжують дотримуватися настанов св. Теодора. Кожний з них виконує працю згідно зі своїми здібностями. Монахи Унівської лаври займаються рослинництвом, тваринництвом, городництвом і бджільництвом. Мають власну хлібопекарню, яка забезпечує монастир свіжим хлібом. В монастирській майстерні виготовляються свічки, офірки, кадильний ладан та вугілля. Монахи провадять катехизацію для дітей та наречених, моляться над хворими та опікуються спільнотами при храмах.

Варто також згадати і про працю мирських священників. У ХХ столітті була започаткована організація «Християнська робітничу молодь» (фр. Jeunesse ouvrière chrétienne - ЈОС). Цей рух мав на меті відкрити людям справжню сутність праці, адже з другої половини ХІХ століття почалося нехтування та знецінення праці. Організація під своєю нинішньою назвою діє з 1924 року, у 1925 році вона отримала схвалення Римського Апостольського Престолу, а з 1926 року поширилася з Бельгії до Франції та інших країн (станом на 2018 рік орган сьогодні діє в Європі, Азії, Австралії, Африці й Америці, загалом у понад 51 країні). Заснована «Християнська робітничу молодь» бельгійським священником Йозефом Кардейном (1882-1967), який в 1912 р. вирішив присвятити своє священниче служіння індустріальним робітникам світу, почавши фізично працювати з робітниками заводів. Відтоді душпастирі «Християнської робітничої молоді» прямують в копальні та заводи, де пліч-опліч працюють з іншими людьми та поширюють євангельську науку. Люди називали їх «апостолами-робітниками», або ж «місіонерами праці».

Проте не лише монахи і духовенство мають поєднувати у своєму житті молитву й працю. Це мають робити й миряни, адже кожен християнин покликаний до святості. Керуючись таким переконанням, у Мадриді в 1928 р. іспанський священник св. Хосе Марія Ескрива (1902-1975) заснував організацію Opus Dei, яка допомагає людям поєднати щоденну працю та молитву. У 1950 р. вона отримала благословення папи Пія XII. Зараз нараховується понад 90 тис. членів «Opus Dei», учасники якої, окрім власної благодійності та соціальної праці, організують лекції з духовності в застосуванні до повсякденного життя; залучені до праці в університетах, школах, видавництвах, лікарнях та інших установах. Засновник Opus Dei твердив, що наші турботи, сім'я, робота – це можливість стати ближчими до Бога. Це можна зробити через терпеливість, стриманість, покору, взаємоповагу й любов. Що ж до праці, то її можна освячувати любов'ю та з усвідомленням, що служиш Богу і ближньому. Святий Хосе Марія казав, що життя не має ділитися на дві частини – християнський спосіб життя і життєву рутину. Воно має бути цілісним. Саме завдяки цьому людина в своєму житті може проповідувати Бога та Його милосердя, будучи поруч зі своїм ближнім та допомагаючи йому у потребах. Можливо, через ваше свідчення інша людина зможе наблизитися до Бога.

Отже молитва та праця є нерозривними. Праця – це не тягар, а дар Божий для самореалізації людської особистості. Натомість молитва – це засіб спілкування з Богом, Який допомагає, підтримує і діє через людину.

Роман КОВІВЧАК, Ora et labora або праця серед духовенства // СЛОВО №3 (83), вересень-листопад 2020